

Obsah

K publikaci Svět letecké dopravy	15
Ing. Petr Materna	
Pár slov za autory	16
Autorský kolektiv	17
Úvod do světa letecké dopravy	23
Část I	
Historie, organizace, regulace, právo a principy mezinárodní spolupráce v letecké dopravě	
Ing. Vladimír Junek, JUDr. Jiří Horník LLM, Ing. Jiří Pruša	
1. Význam, vývoj a základní principy organizace letecké dopravy	25
1.1 Stručná historie vývoje letecké dopravy	
1.1.1 Průkopnické období letecké dopravy v ČR 1918–1939	
1.1.2 Období rozvoje letecké dopravy 1944–1980	
1.2 Shrnutí	
2. Prvky infrastruktury letecké dopravy a jejich interakce	30
2.1 Letiště	
2.2 Letecké navigační služby (LNS)	
2.3 Letecký dopravce	
2.4 Regulační systém a regulátor	
2.4.1 Organizace regulačního systému	
2.4.2 Národní regulační nástroje	
2.5 Liberalizace a regulace leteckých dopravců	
2.6 Regulace podniků řízení letového provozu a letišť	
2.7 Shrnutí	
3. Multilaterální vládní spolupráce a regulace v letecké dopravě	36
3.1 Chicagská konference	
3.1.1 Úmluva o mezinárodním civilním letectví	
3.1.2 Organizace ICAO	
3.1.3 Dohoda o tranzitu mezinárodních leteckých dopravních služeb	
3.1.4 Mezinárodní dohoda o letecké dopravě – svobody vzduchu	
3.1.5 ICAO pojetí norem, doporučených předpisů a postupů	
3.2 Právo pravidelného a nepravidelného letu	
3.3 Vyžadování souhlasu k provedení mezinárodního obchodního letu	
3.4 Daňový režim mezinárodní letecké dopravy	
3.5 Jiné mezinárodní úmluvy ovlivňující civilní letectví	
3.5.1 Varšavská a Montrealská úmluva o odpovědnosti dopravce za škody	

3.5.2	Úmluva o škodách způsobených třetím osobám na zemi	
3.5.3	Úmluva o mezinárodním uznávání práv k letadlům	
3.5.4	Úmluvy týkající se protiprávního vměšování do civilního letectví	
3.6	Shrnutí	
4.	Mezinárodní organizace v civilním letectví	48
4.1	Vládní organizace	
4.2	Nevládní organizace s celosvětovou působností	
4.2.1	IATA	
4.2.2	Ostatní nevládní organizace s celosvětovou působností	
4.3	Nevládní organizace s regionální působností	
4.4	Shrnutí	
5.	Mezinárodní právní režim v letecké dopravě	54
5.1	Smluvní řešení provozu mezinárodních leteckých linek	
5.1.1	Prozatímní provozní povolení	
5.1.2	Bilaterální letecké dohody	
5.2	Plurilaterální letecké dohody EU	
5.3	Vertikální letecké dohody EU	
5.4	Horizontální letecké dohody EU	
5.5	Dohody o společném evropském letovém prostoru – ECAA	
5.6	Hlavní normy EU v obchodně-provozní oblasti	
5.6.1	Liberalizační balíky EU	
5.6.2	Stanovení pravidel volné soutěže v rámci EU	
5.6.3	Technická harmonizace	
5.6.4	Bezpečnost leteckého provozu	
5.6.5	Ochrana práv cestujících	
5.6.6	Ostatní oblasti nadnárodní regulace letecké dopravy a souvisejících činností	
5.7	Shrnutí	
6.	Letecká doprava, zdraví cestujících a životní prostředí	65
6.1	Vliv letecké dopravy na zdraví cestujících	
6.2	Letecká doprava a životní prostředí	
6.3	Shrnutí	
7.	Zodpovědnost vlád za leteckou dopravu	67
7.1	Organizace civilního letectví v ČR	
7.2	Shrnutí	

Část II

Letecký přepravní proces

Ing. Jaroslav Jechumtál, Ing. Jiří Pruša

1.	Prodej a distribuce letecké přepravy cestujících	71
1.1	Historie	

Tabulka 8	Příklad práce revenue managementu LC dopravce na lince mezi Londýnem a Prahou	144
Tabulka 9	Zaměstnanost a produktivita práce u vybraných klasických leteckých společností	145
Tabulka 10	Finanční produktivita na 1 pracovníka u vybraných klasických dopravců	146
Tabulka 11	Profesní struktura pracovníků vybraných leteckých společností	147
Tabulka 12	Přehled variant aliančních smluv a typů aliancí	177
Tabulka 13	Fáze možného vývoje alianční spolupráce	179
Tabulka 14	Výkony a výnosy globálních aliancí	181
Tabulka 15	Struktura výnosů ŘLP ČR s. p.	229
Tabulka 16	Struktura nákladů ŘLP ČR s. p.	234

Přehled schémat

Schéma 1	Základní infrastruktura hlavních obchodně-provozních IT systémů v letecké společnosti	241
Schéma 2	Distribuce volné kapacity, cen a cenových podmínek	247
Schéma 3	Rezervační proces	248
Schéma 4	Sběr prodejních a proletových dat	251
Schéma 5	Způsoby odbavení cestujících	258

Seznam použité literatury	313
----------------------------------	------------

1.2	Současná praxe	
1.3	Automatizace nabídky a distribuce služeb leteckých dopravců	
1.3.1	Inventární systémy	
1.3.2	Globální distribuční systémy	
1.3.3	IATA prodejní agentury a BSP	
1.4	Vlastní prodeje leteckých dopravců	
1.5	Agenturní a nezávislé internetové portály	
1.6	Shrnutí	
2.	Základní přepravní dokumenty v letecké přepravě cestujících	79
2.1	Letenka a zavazadlový lístek	
2.2	Palubní vstupenka	
2.3	MCO	
2.4	Předplacené jízdné	
2.5	Shrnutí	
3.	Přepravní podmínky v letecké přepravě	82
3.1	Kategorie cestujících	
3.1.1	Základní kategorie cestujících	
3.1.2	Zvláštní kategorie cestujících	
3.2	Kategorie zavazadel	
3.3	Nárok cestujících na přepravu zavazadel	
3.4	Přeprava zvláštních druhů zboží a předmětů	
3.5	Používání některých elektronických přístrojů na palubě	
3.6	Minimum check-in time a minimum connecting time	
3.7	Shrnutí	
4.	Letecký přepravní proces – přeprava cestujících	88
4.1	Přeprava na letiště	
4.2	Odbavení cestujících k letu	
4.3	Bezpečnostní kontrola	
4.4	Čekání před odletem	
4.5	Nástup na palubu letadla	
4.6	Služby na palubě	
4.7	Vlastní letecká přeprava	
4.8	Výstup do terminálu	
4.9	Odjezd z letiště	
4.10	Shrnutí	
5.	Letecký přepravní proces – přeprava nákladů	93
5.1	Poptávka po nákladní letecké přepravě	
5.2	Ceny v letecké přepravě zboží a prodej přepravy zboží	
5.3	Přeprava letecké pošty	
5.4	Dokumenty v nákladní letecké přepravě	
5.5	Shrnutí	
6.	Terminologie a kódování základních pojmů v letecké dopravě	96
6.1	Kódy měst a letišť	
6.2	Označování leteckých dopravců	

- 6.3. Rejstříkové označování letadel – imatrikulace
- 6.4. Označování typů letadel
- 6.5. Číslování letů
- 6.6. Rozlišování časových pásem a dnů
- 6.7. Shrnutí

Část III

Letecký dopravce

Ing. Bohuslav Šantrůček, Ing. Jiří Pruša

1. **Letecké společnosti – jejich členění, činnosti a organizace** 101
 - 1.1 Členění podle rozdílnosti v délce přepravy a charakteru sítě
 - 1.2 Členění podle rozdílnosti v principech nabídky a prodeje přepravních kapacit
 - 1.3 Členění podle charakteru nabízeného produktu
 - 1.4 Členění podle charakteru obchodního vytížení
 - 1.5 Členění na zahraniční a vnitrostátní dopravce
 - 1.6 Členění podle způsobu organizace přepravy a možnosti propojení návazných letů
 - 1.7 Činnosti leteckých dopravců
 - 1.8 Outsourcing
 - 1.9 Organizace leteckých dopravců
 - 1.9.1 Letový provoz
 - 1.9.2 Údržba a opravy letadlové techniky
 - 1.9.3 Zajištění pozemní obsluhy letadel a odbavení cestujících a nákladu
 - 1.9.4 Obchodní podpora a tvorba produktu
 - 1.9.5 Finanční řízení a kontrola
 - 1.9.6 Informační technologie
 - 1.9.7 Management a správa
 - 1.9.8 Řízení kvality
 - 1.10 Shrnutí

2. **Letadlový park** 109
 - 2.1 Struktura letadlového parku
 - 2.1.1 Vrtulová letadla
 - 2.1.2 Turbortulová letadla
 - 2.1.3 Proudová letadla
 - 2.1.4 Další členění civilních dopravních letadel
 - 2.2 Současný stupeň rozvoje letadlové techniky
 - 2.3 Kvalita letadlové flotily leteckých společností
 - 2.4 Shrnutí

3. **Strategie leteckých dopravců** 115
 - 3.1 Marketingové prostředí
 - 3.2 Základní strategie

- 3.2.1 Pozice leteckého dopravce na trhu a dostupné zdroje
 - 3.2.2 Rozsah činností leteckého dopravce
 - 3.3 Dílčí strategie
 - 3.4 Shrnutí
- 4. Finanční a provozní ukazatele leteckých dopravců a jejich srovnávání** **123**
- 4.1 Základní ukazatele a statistiky výsledků leteckých dopravců
 - 4.1.1 Naturální ukazatele přepravy
 - 4.1.2 Finanční ukazatele přepravy
 - 4.2 Využití ukazatelů pro hodnocení leteckých dopravců a jejich srovnávání
 - 4.3 Problematika srovnávání výsledků leteckých dopravců
 - 4.3.1 Charakter leteckého dopravce
 - 4.3.2 Charakter produktu leteckého dopravce
 - 4.3.3 Skladba letadlové flotily
 - 4.3.4 Síťová přeprava oproti přepravě z bodu do bodu
 - 4.3.5 Rozsah činností
 - 4.3.6 Obecné příčiny
 - 4.4 Shrnutí
- 5. Ekonomika leteckých dopravců a využívání zdrojů** **129**
- 5.1 Všeobecná situace v ziskovosti letecké dopravy ve světě a historický vývoj
 - 5.2 Investice do letadlové techniky a hodnocení jejich účinnosti
 - 5.2.1 Faktory ovlivňující rozhodování o investicích do letadlové techniky
 - 5.2.2 Základní měření využití letadlové techniky u letecké společnosti
 - 5.3 Rozpočtové položky letecké společnosti
 - 5.3.1 Rozpočtové položky na straně nákladů
 - 5.3.2 Rozpočtové položky na straně výnosů
 - 5.4 Ziskovost jednotlivých linek i celé sítě leteckého dopravce
 - 5.5 Principy cenotvorby a revenue managementu
 - 5.5.1 Tvorba cen u klasických dopravců
 - 5.5.2 Tvorba cen u LC dopravců
 - 5.5.3 Revenue management
 - 5.5.4 Letištní taxy, bezpečnostní a jiné příplatky
 - 5.6 Zaměstnanost, profesní struktura a produktivita pracovníků
 - 5.6.1 Produktivita pracovníků leteckých společností
 - 5.6.2 Profesní struktura zaměstnanců leteckých dopravců
 - 5.6.3 Možné přístupy ke snižování nákladů na pracovní sílu
 - 5.7 Shrnutí
- 6. Marketing a konkurence leteckých dopravců** **149**
- 6.1 Trh letecké přepravy
 - 6.1.1 Cílové skupiny zákazníků (segmentace) v letecké dopravě

- 6.1.2 Kritéria pro tvorbu tržních segmentů
 - 6.2 Konkurence v letecké dopravě
 - 6.2.1 Cenová nabídka
 - 6.2.2 Produkt a jeho kvalita
 - 6.2.3 Kritéria posuzování kvality produktu zákazníky z jednotlivých segmentů
 - 6.2.4 Konzistence produktu letecké společnosti
 - 6.2.5 Věrnostní programy leteckých dopravců (FFP a FBP)
 - 6.3 Propagační činnosti a komunikace společnosti
 - 6.4 Shrnutí
- 7. Řízení efektivnosti sítě linek 163**
- 7.1 Síť linek
 - 7.2 Letový řád
 - 7.3 Zdroje informací v procesu tvorby sítě linek a letového řádu
 - 7.4 Operativní řízení výnosnosti jednotlivých linek
 - 7.5 Řízení a vyhodnocování výnosnosti jednotlivých linek – route management
 - 7.6 Vyhodnocování prodejní aktivity podle teritorií
 - 7.7 Shrnutí
- 8. Spolupráce leteckých dopravců 168**
- 8.1 Multilaterální obchodní spolupráce – světová síť leteckých dopravců
 - 8.1.1 Interline
 - 8.1.2 Zúčtování a úhrady za přepravu na doklady prodané jiným dopravcem
 - 8.2 Bilaterální obchodní spolupráce
 - 8.2.1 Poolové smlouvy
 - 8.2.2 Royalties
 - 8.2.3 Společný provoz
 - 8.2.4 Franchising
 - 8.2.5 Code-share smlouvy
 - 8.2.6 Block space
 - 8.2.7 Special Prorate Agreements
 - 8.3 Globální alianční spolupráce
 - 8.3.1 Principy alianční spolupráce
 - 8.3.2 Historie a zkušenosti z globální alianční spolupráce
 - 8.3.3 Základní typy aliancí leteckých dopravců
 - 8.3.4 Marketingové výhody plynoucí dopravcům z aliančního členství
 - 8.3.5 Finanční výhody plynoucí dopravcům z aliančního členství
 - 8.3.6 Některé problémy vyplývající z alianční spolupráce
 - 8.3.7 Postupný proces upevňování alianční spolupráce
 - 8.3.8 Rozhodování o vstupu a volba aliance
 - 8.3.9 Současná globální alianční uskupení
 - 8.4 Technická spolupráce v letecké dopravě
 - 8.5 Provozní spolupráce
 - 8.6 Shrnutí

Část IV

Letiště

Ing. František Slabý

- 1. Základní postavení a úloha letišť v systému civilní letecké dopravy** **185**
 - 1.1 Letiště jako provozní celek
 - 1.2 Letiště jako ekonomický celek
 - 1.3 Letiště jako sociální celek
 - 1.4 Letiště jako součást životního prostředí
 - 1.5 Základní principy organizační struktury letišť
 - 1.5.1 Celková organizace letišť v rámci systému letecké dopravy
 - 1.5.2 Vývoj v ČR
 - 1.5.3 Interní organizace letištních podniků
 - 1.6 Vývojové trendy vlastnictví letišť
 - 1.6.1 Privatizační trendy
 - 1.6.2 Situace v USA a Kanadě
 - 1.6.3 Majetkové propojení letišť a dopravců
 - 1.6.4 Globalizace v oblasti letištního podnikání
 - 1.7 Shrnutí

- 2. Ekonomika letišť a využívání zdrojů** **193**
 - 2.1 Hlavní nákladové položky
 - 2.2 Hlavní výnosové položky
 - 2.2.1 Letištní poplatky
 - 2.2.2 Výnosy za handling
 - 2.2.3 Ostatní komerční výnosy
 - 2.2.4 Finanční výnosy
 - 2.3 Investiční politika a financování
 - 2.4 Cenová a poplatková politika
 - 2.4.1 Pravidla pro stanovení letištních poplatků
 - 2.4.2 Ceny v oblasti komerčních aktivit
 - 2.5 Přirozený monopol a regulace poplatkové politiky
 - 2.5.1 Regulace single-till/dual-till
 - 2.5.2 Regulační mechanismy
 - 2.6 Shrnutí

- 3. Kapacitní záležitosti a strategie** **203**
 - 3.1 Kapacitní problémy obecně
 - 3.2 Kapacita jednotlivých částí letiště
 - 3.3 Řešení kapacitních omezení – regulace, finanční stimuly
 - 3.4 Omezení daná návaznou infrastrukturou
 - 3.5 Shrnutí

- 4. Analýzy a srovnávání výkonnosti letišť** **207**
 - 4.1 Základní ukazatele a statistiky
 - 4.1.1 Výkonové ukazatele
 - 4.1.2 Ekonomické ukazatele

4.2	Úskalí srovnávání ukazatelů mezi letišti	
4.3	Shrnutí	
5.	Marketing letišť	210
5.1	Kategorie zákazníků	
5.2	Produkt nabízený letišti	
5.3	Konkurence mezi letišti a ve vztahu k okolí	
5.4	Průzkum trhu	
5.5	Propagace	
5.6	Shrnutí	
6.	Ekologie	214
6.1	Problémy hlučnosti	
6.2	Unikání provozních kapalin	
6.3	Škodlivé emise	
6.4	Shrnutí	

Část V

Řízení letového provozu

Ing. Luboš Hlinovský, Ing. Jiří Pruša

1.	Základní postavení a úloha podniků řízení letového provozu v systému civilní letecké dopravy	219
1.1	Historie a současnost řízení letového provozu	
1.2	Problémy evropského nebe	
1.3	Shrnutí	
2.	Hlavní služby poskytované podniky řízení letového provozu	224
2.1	Letové provozní služby	
2.1.1	Služba řízení letového provozu	
2.1.2	Letové informační služby	
2.1.3	Pohotovostní služba	
2.2	Principy organizace letového prostoru	
2.3	Řízení toku letového provozu	
2.3.1	Organizace a řízení využívání vzdušného prostoru	
2.3.2	Poskytování letecké informační služby	
2.3.3	Zajištění provozu a údržby infrastruktury pro poskytování služeb	
2.4	Shrnutí	
3.	Ekonomika podniků řízení letového provozu	228
3.1	Historické okolnosti vzniku podniků řízení letového provozu	
3.2	Produkty poskytovatelů letových provozních služeb	
3.3	Monopolní postavení poskytovatelů letových provozních služeb a jejich ekonomická regulace	
3.4	Principy ekonomické regulace přirozeného monopolu v letecké dopravě	

- 3.5 Ekonomická regulace a stanovení cen za služby řízení letového provozu
- 3.6 Nákladová báze a principy stanovování ceny za služby ANSP
- 3.7 Náklady poskytovatelů letových provozních služeb
- 3.8 Shrnutí

4. Produktivita a výkonnost podniků řízení letového provozu 235

- 4.1 Struktura hodnocení výkonnosti
- 4.2 Hodnocení ekonomické výkonnosti
- 4.3 Praktická ukázka výsledků srovnávání ACE
- 4.4 Shrnutí

Část VI

Informační technologie v letecké dopravě

Bc. Marek Třešňák, Ing. Jiří Pruša

1. Informační technologie v obchodně-provozních činnostech leteckých dopravců 240

- 1.1 Organizace a propojení jednotlivých IT systémů
- 1.2 Marketingové informace
- 1.3 Systémy pro rozvoj a plánování sítě linek
- 1.4 Systémy pro plánování letů
- 1.5 Inventurní systémy
- 1.6 Globální distribuční systémy
 - 1.6.1 Tarifní systémy a systémy pro tisk přepravních dokladů
- 1.7 Systémy pro zúčtování přepravních dokladů
- 1.8 Systémy pro správu věrnostních programů
- 1.9 Revenue management a cenové systémy
 - 1.9.1 Revenue management systémy
 - 1.9.2 Revenue integrity systémy
 - 1.9.3 Cenové systémy
- 1.10 Odlišnosti v požadavcích na IT u LC dopravců
- 1.11 Aktuální trendy u LC dopravců
- 1.12 Systémy používané pro realizaci a vyhodnocování letového provozu
 - 1.12.1 Systémy k zajištění technické údržby letadel
 - 1.12.2 Systémy pro sběr a vyhodnocování letových dat
 - 1.12.3 Databáze letových výkonů
 - 1.12.4 Less paper cockpit
- 1.13 Shrnutí

2. Informační technologie využívané v letištním provozu 256

- 2.1 Odbavovací systémy
- 2.2 Systémy pro vyhledávání ztracených zavazadel
- 2.3 Ostatní provozní a informační letištní systémy
- 2.4 Bezpečnostní systémy letišť
- 2.5 Shrnutí

3. Informační technologie v řízení letového provozu	260
3.1 Doména komunikace	
3.2 Doména navigace	
3.3 Doména surveillance – přehledová	
3.4 Bezpečnost ATM systémů	
3.5 Shrnutí	

Část VII

Vybrané pojmy používané v civilní letecké dopravě	265
--	------------

Část VIII

Přílohy	277
----------------	------------

Příloha 1	Mezinárodní smluvní dokumenty – Chicagská úmluva	278
Příloha 2	IATA konferenční oblasti	281
Příloha 3	Přehled náhrad cestujícím při nepravidelnostech v letecké dopravě	283
Příloha 4	Vzor papírové (OPTAT) letenky	287
Příloha 5	IATA kódy vybraných měst a letišť	289
Příloha 6	Vybraní dopravci a jejich IATA kódy, ICAO kódy a www adresy	291
Příloha 7	Hlavní typy civilních letadel a jejich kódy IATA a ICAO	293
Příloha 8	Organizační formy podniků řízení letového provozu v EU	295
Příloha 9	Nákladová báze podniků řízení letového provozu	297
Příloha 10	Obsah pojmů Key Performance Areas (KPA) a Key Performance Indicators (KPI)	299
Příloha 11	Služby globálních distribučních systémů	301
Příloha 12	Základní světové statistiky letecké dopravy	307

Přehled tabulek

Tabulka 1	Základní přehled ukazatelů běžně používaných pro srovnání a hodnocení leteckých dopravců	126
Tabulka 2	Srovnání hodnoty ukazatele využití letadel u vybraných leteckých dopravců	133
Tabulka 3	Finanční produktivita na letadlo u vybraných leteckých dopravců	134
Tabulka 4	Souhrnný přehled nákladů dle nákladových kategorií a typů dopravců	136
Tabulka 5	Oblasti možné optimalizace nákladů leteckých dopravců	137
Tabulka 6	Struktura přepravních výnosů leteckého dopravce	139
Tabulka 7	Příklady finančních výsledků vybraných dopravců na jednici výkonu	140